

Sluchowisko wg sztuki Rabindranatha Tagore

1.XI godz. 16.20 p. I

„Sztukę tę poświęcam bohaterom, którzy mężnie bronili pokoju, gdy domagano się ofiary życia ludzkiego dla bogini wojny” — takie motto umieścił na tytułowej stronie swojej sztuki „Ofiara” zmarły w 1941 roku laureat nagrody Nobla — Rabindranath Tagore najwybitniejszy pisarz indyjski czasów nowożytnych. „Ofiara” to gwałtowne, a jednocześnie mądre i szlachetne potępienie siewców wojny. Sztuka jest ostrą i głęboką zarazem polemiką z wyrazicielami antyhumanistycznego poglądu, że wojna to zjawisko odwieczne i nieuniknione. Rabindranath Tagore przedstawia w formie przejmującego dramatu historię uwolnienia ludzi od krwiożerczego bóstwa. Akcja sztuki „Ofiara” rozgrywa się w nieokreślonym bliżej czasie w świątyni bogini Kali w stolicy państwa Tripura w Indiach. Kali, zwana przez kapłanów Wielką Matką, jest bóstwem strasznym, zachłannym, domagającym się, jak twierdzą kapłani, stałych ofiar krwi. Kali nie daje nic w zamian. Ludziom grozi z jej strony nieustanne niebezpieczeństwo. Zwołując lud do świątyni kapłan Raghupati mówi o bogini, że jest to „matka straszliwa — tańcząca wśród trupów i zgłiszcz”. W Kali widzi Tagore symbol okrutnej, bezlitosnej wojny. Kapłan głosi pogląd, że ludzkość musi się ugiąć przed złowrogą potęgą Kali, że jedynym związkiem między człowiekiem a Kali jest odwieczny, paniczny strach przed jej gniewem. Narzucanie takiego poglądu

jest jednocześnie podstawą potęgi kapłana. Kto boi się Kali, ten drży także przed kapłanem. Przeciwnikiem kapłana jest król Tripury, który podejmuje decyzję: dość krwi! Krew żywych istot nie jest właściwą ofiarą. Odwieczny konflikt między władcami świeckimi a kapłanami jest w „Ofierze” wzbogacony pierwszoplanowym dla sztuki problemem walki o zapobieżenie rozlewowi krwi. Ołtarz Kali w świątyni w Tripurze nie jest jednak tylko trybuną do wygłaszania przeciwnych poglądów. Głębokie zagadnienia ogólnoludzkie powiązane są nierozdzielnie z przeżyciami osobistymi bohaterów sztuki. Pisarstwo Tagore dalekie jest od deklaratywności sformułowań. W jego sztuce nie ma papierowych postaci. Złowieszczy kapłan Raghupati przeżyje w końcu wstrząs psychiczny, który uczyni go zdolnym do współczucia i miłości.

Autorką adaptacji radiowej i reżyserem sluchowiska według sztuki „Ofiara” jest Krystyna Skuszanka, dyrektor Teatru Ludowego w Nowej Hucie. Tekst oparty został na przekładzie Malwiny Galon. Muzykę skomponował Anatol Zarubin. Rolę kapłana bogini Kali reżyser powierzył Kazimierzowi Fabisiakowi, zaś rolę Gowindy — króla Tripury — Stanisławowi Zaczekowi. W innych rolach występują: Bronisława Gerson-Dobrowolska jako Guna-wati, królowa Tripury, Edward Dobrzański jako Dżajsing, sługa kapłana, Anna Lutosławska jako Aparna, ukochana Dżajsinga, Jerzy Przybylski jako Nakszatra, brat króla oraz Jerzy Horecki jako minister królewski. Współpraca radiowa Józefa Grotowskiego. Realizacja akustyczna Romany Belczyk. Sluchowisko przygotowała Rozgłośnia Krakowska.